

Oceny roku 2022

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2022

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Wymiar osobisty i rodzinny	1
Zakłady pracy	4
Polska.....	6
Świat.....	9

Od 1984 roku regularnie prosimy ankietowanych o ocenę mijającego roku dla naszego kraju. Od roku 1986 dołączyliśmy pytania o wymiar osobisty i rodzinny, a także o to, jaki był upływający rok w odniesieniu do zakładów pracy respondentów oraz ogólnie do całego świata. Tegoroczne badanie zostało przeprowadzone w pierwszej dekadzie grudnia¹.

WYMIAR OSOBISTY I RODZINNY

Nieco ponad połowa badanych (52,4%) oceniła, że rok 2022 – najogólniej rzecz biorąc – był dla nich osobiście dobry. Również w odniesieniu do własnej rodziny nieco ponad połowa respondentów (51,2%) określiła go generalnie pozytywnie. Nieznacznie częściej ankietowani ocenili mijający rok krytycznie w odniesieniu do własnego losu niż do swojej rodziny (odpowiednio: 16,7% i 14,1% ocen negatywnych), natomiast nieco częściej stwierdzili, że był on „ani dobry, ani zły” dla ich rodzin niż dla nich samych (odpowiednio: 33,9% i 30,2%).

Oceny roku 2022 w wymiarze osobistym w porównaniu z poprzednim rokiem nieco się pogorszyły – o 3,6 punktu procentowego więcej jest głosów negatywnych, a o 2,8 punktu procentowego mniej pozytywnych. Nieznacznie gorsze niż poprzednio są także oceny mijającego roku w odniesieniu do rodzin respondentów – o 2,5 punktu procentowego przybyło opinii negatywnych, a o 1,5 punktu procentowego ubyło pozytywnych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (392) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

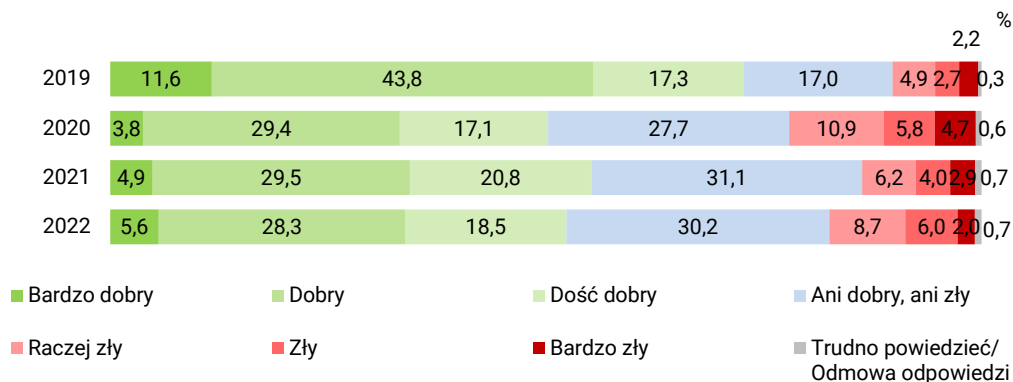
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 28 listopada do 11 grudnia 2022 roku na próbie liczącej 1018 osób (w tym: 54,5% metodą CAPI, 29,8% – CATI i 15,7% – CAWI).

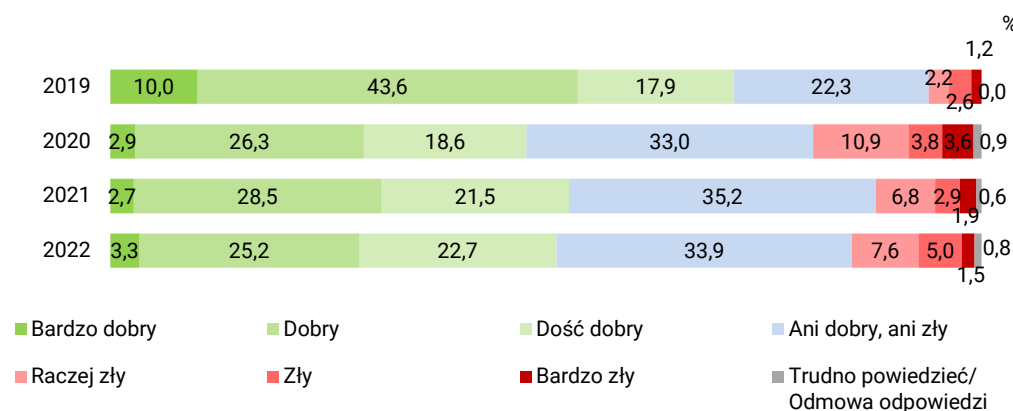
CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, [...] rok

dla Pana(i) osobiście?

dla Pana(i) rodziny?

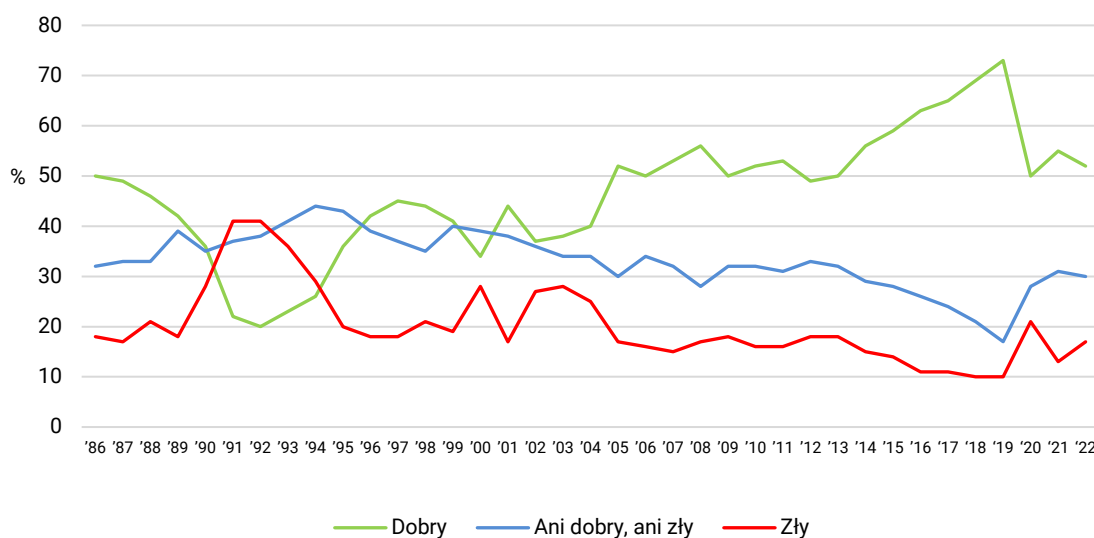

Oceny roku 2022 – podobnie jak 2020 i 2021 – zarówno w przypadku wymiaru osobistego, jak i w odniesieniu do rodzin kształtują się na wyraźnie niższym poziomie niż w latach 2014–2019, kiedy to odnotowaliśmy dynamiczną poprawę ocen. W szczególności oceny mijającego roku dotyczące osobistych losów badanych oraz losów ich rodzin są znacznie gorsze niż formułowane pod koniec 2019, który był pod tym względem oceniany najlepiej w całej historii naszych badań, czyli od 1986 roku. Mijający rok jest natomiast w tym kontekście oceniany tylko minimalnie lepiej niż 2020, czyli rok, w którym rozpoczęła się pandemia COVID-19.

W dłuższej perspektywie warto jednak zauważyć, iż generalnie począwszy od 2005 do 2022 roku nieustająco dominowały grupy oceniających, że mijające lata były dla nich i ich rodzin dobre. Ten okres względnej prosperity Polaków i ich rodzin zbiega się z przynależnością Polski do Unii Europejskiej.

CBOS

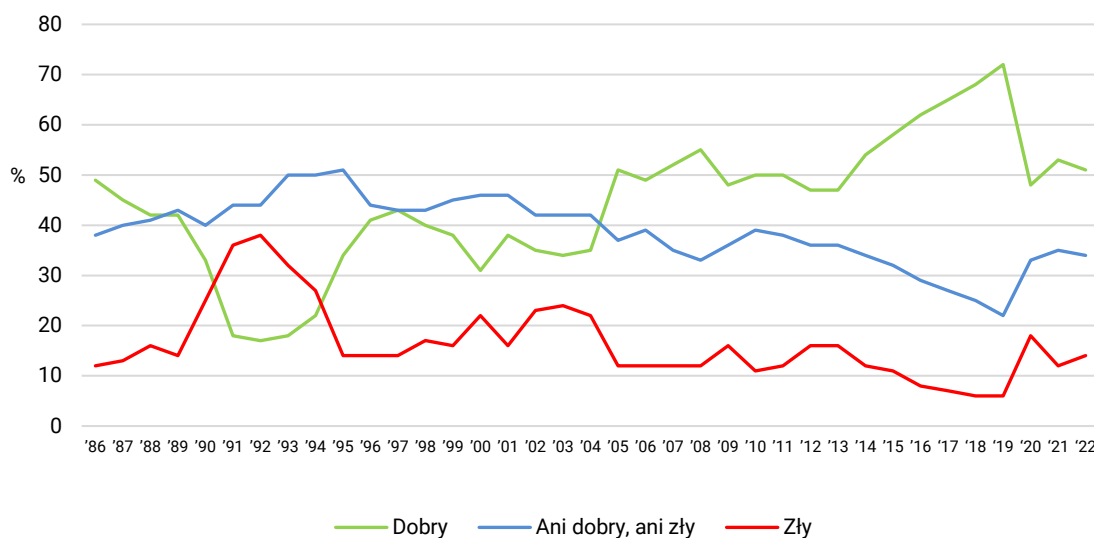
RYS. 2. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, mijający rok* dla Pana(i) osobiście?

* Badani oceniali miniony rok według 7-stopniowej skali: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – dość dobry, 4 – ani dobry, ani zły, 5 – raczej zły, 6 – zły, 7 – bardzo zły. „Dobry” – suma odpowiedzi od 1 do 3; „Zły” – suma odpowiedzi od 5 do 7. Pominięto „Trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi

CBOS

RYS. 3. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, mijający rok* dla Pana(i) rodziny?

* Badani oceniali miniony rok według 7-stopniowej skali: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – dość dobry, 4 – ani dobry, ani zły, 5 – raczej zły, 6 – zły, 7 – bardzo zły. „Dobry” – suma odpowiedzi od 1 do 3; „Zły” – suma odpowiedzi od 5 do 7. Pominięto „Trudno powiedzieć” i odmowy odpowiedzi

Wielozmiennowe analizy statystyczne² pokazują, że – tak jak w poprzednich latach³ – oceny mijającego roku w wymiarze osobistym i rodzinnym różnicuje przede wszystkim postrzeganie przez badanych warunków materialnych własnych gospodarstw domowych (zob. tabele aneksowe 1 i 2). Co dość oczywiste, im większe zadowolenie z sytuacji materialnej, tym więcej ocen pozytywnych, a mniej negatywnych, i odwrotnie – im gorsze oceny własnych warunków materialnych, tym więcej deklaracji, iż rok 2022 – najogólniej rzecz biorąc – dla samych respondentów oraz dla ich rodzin był zły. W szczególności większość badanych źle oceniających materialne warunki swojego gospodarstwa domowego uważa rok 2022 za zły dla siebie i dla swojej rodziny (odpowiednio: 62% i 55%), a większość oceniających je pozytywnie uważa go za dobry (odpowiednio: 70% i 69%). Istotną rolę odgrywają także deklarowane dochody *per capita* w gospodarstwach domowych respondentów – im są one wyższe, tym więcej przekonanych, że mijający rok był w wymiarze osobistym i rodzinnym dobry (w grupie deklarujących miesięczne dochody na poziomie co najmniej 4 000 zł na jedną osobę 64% uważa rok 2022 za dobry dla siebie, a 62% za dobry dla swojej rodziny).

Oceny mijającego roku w kontekście osobistym i rodzinnym różnicuje też religijność mierzona częstością praktyk – im częściej badani biorą udział w praktykach religijnych, tym częściej oceniają rok 2022 pozytywnie. W szczególności wśród praktykujących raz w tygodniu po 61% uważa go za dobry dla siebie i swojej rodziny, a wśród praktykujących jeszcze częściej za dobry dla siebie uznaje 2022 rok 71%, a w odniesieniu do swojej rodziny – 64%. Ponadto zmienną istotnie różnicującą oceny wpływającego roku w wymiarze osobistym i rodzinnym są również deklarowane poglądy polityczne. Najlepiej oceniają go respondenci o poglądach prawicowych (62% z nich uznaje go za dobry dla siebie, a 58% dla swojej rodziny), a wraz z przesuwaniem się sympatii w lewą stronę sceny politycznej mniej jest ocen pozytywnych, a więcej negatywnych.

ZAKŁADY PRACY

Ankietowani pracujący zarobkowo choćby w niepełnym wymiarze oceniali także, jaki był wpływający rok dla ich zakładów pracy. Ponad połowa (53,2%) pracujących zarobkowo uznała go za – najogólniej rzecz biorąc – dobry dla ich zakładów pracy. Ocen pozytywnych jest w tym roku mniej niż w odniesieniu do roku 2021 (spadek o 4,5 punktu procentowego). Nieznacznie mniej niż przed rokiem jest również oceniających, że mijający rok był „ani dobry, ani zły” (spadek z 27,1% do 25,1%, czyli o 2 punkty procentowe). Przybyło natomiast ocen negatywnych (wzrost z 11,9% do 16,2%, czyli o 4,3 punktu procentowego).

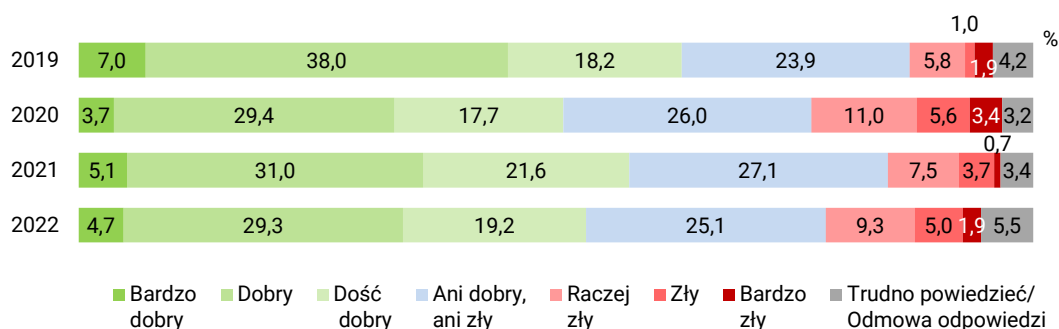
² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

³ Zob. komunikat CBOS „Oceny roku 2021”, grudzień 2021 (oprac. B. Badora).

CBOS

RYS. 4. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, [...] rok dla Pana(i) zakładu pracy?

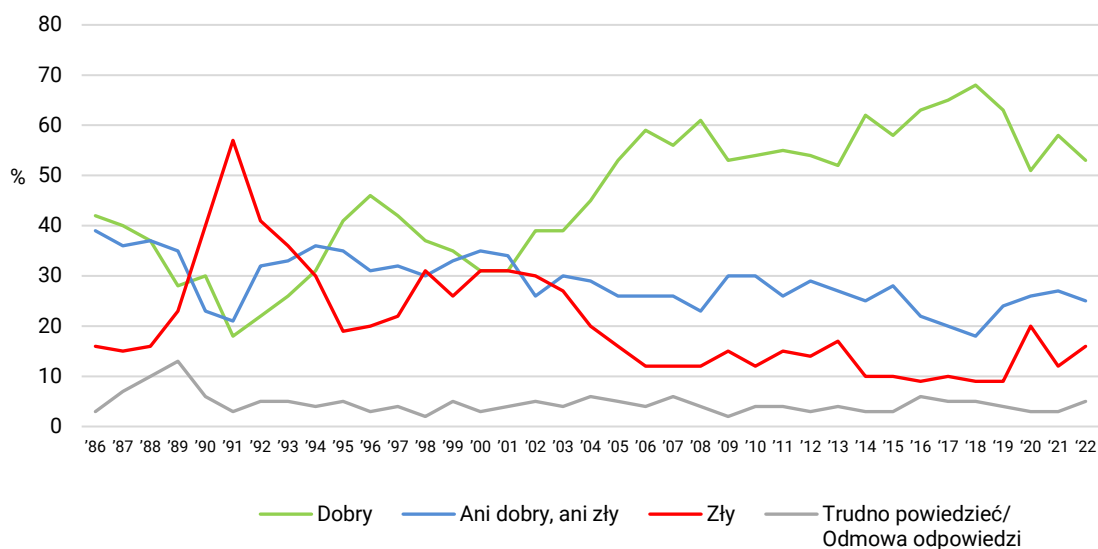
ODPOWIEDZI PRACUJĄCYCH ZAROBKOWO

Oceny roku 2022 w odniesieniu do zakładów pracy są tylko minimalnie lepsze niż oceny roku 2020. Warto jednak zaznaczyć, iż spadek ocen odnotowany w pierwszym roku pandemii COVID-19 w stosunku do roku 2019 w tym wymiarze był mniejszy niż w przypadku wymiaru osobistego i rodzinnego oraz ocen roku w odniesieniu do kraju i świata. W dłuższej perspektywie możemy dostrzec, iż od 2005 roku – w ocenie badanych pracujących zarobkowo – w polskich zakładach pracy mamy nienotowany wcześniej okres prosperity.

CBOS

RYS. 5. Jaki był mijający rok* dla Pana(i) zakładu pracy**?

* Badani oceniali miniony rok według 7-stopniowej skali: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – dość dobry, 4 – ani dobry, ani zły, 5 – raczej zły, 6 – zły, 7 – bardzo zły. „Dobry” – suma odpowiedzi od 1 do 3; „Zły” – suma odpowiedzi od 5 do 7.

** Odpowiadali tylko pracujący zarobkowo

Tak jak poprzednio⁴ kluczowe znaczenie dla oceny roku 2022 dla zakładu pracy respondenta ma ocena warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego. Pracujący zarobkowo, którzy dobrze oceniają warunki materialne swoich gospodarstw domowych w zdecydowanej większości (68%) uważają, że – najogólniej rzecz biorąc – rok 2022 był dobry dla ich zakładów pracy. Wraz ze spadkiem ocen własnych warunków materialnych spada odsetek ocen pozytywnych i rośnie udział ocen negatywnych (zob. tabelę aneksową 3).

Na tle pozostałych grup zawodowych znacznie lepiej mijający rok w odniesieniu do zakładów pracy oceniają robotnicy (73% ocen pozytywnych wśród niewykwalifikowanych i 68% wśród wykwalifikowanych). Gorzej niż reszta postrzegają go natomiast pracownicy administracyjno-biurowi (41% ocen pozytywnych i 27% ocen negatywnych) oraz rolnicy indywidualni (43% ocen pozytywnych i 29% ocen negatywnych). Warto też dodać, iż upływający rok w odniesieniu do sytuacji w swoich zakładach pracy znacznie lepiej oceniają mężczyźni niż kobiety.

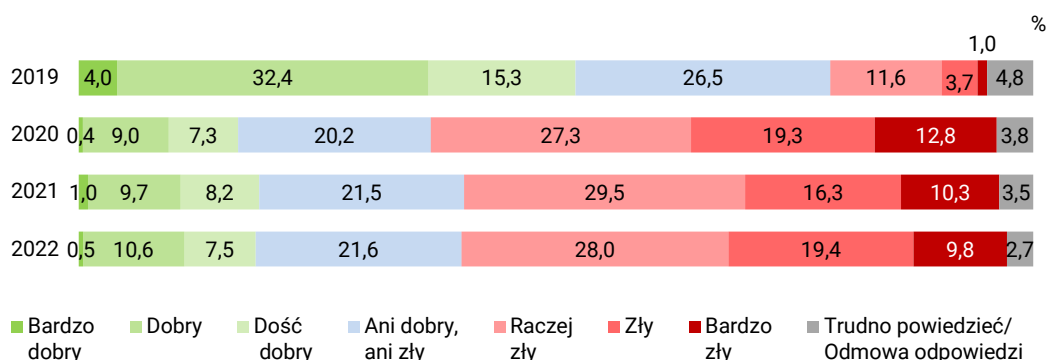
Mimo iż w tym roku różnice ocen wystawianych przez pracujących w zakładach reprezentujących różne typy własności nie są istotne statystycznie, można zauważyć, iż rok 2022 w odniesieniu do swoich zakładów pracy lepiej niż pozostali oceniają pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem lub w spółkach właścicieli prywatnych i państwa.

POLSKA

Większość (57,2%) badanych uważa, że mijający rok – najogólniej rzecz biorąc – był dla Polski zły. Za dobry dla naszego kraju uznał go mniej niż co piąty respondent (18,6%), a 21,6% określiło go jako „ani dobry, ani zły”. Oceny te są niemal identyczne jak w roku ubiegłym.

CBOS

RYS. 6. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, [...] rok dla Polski?

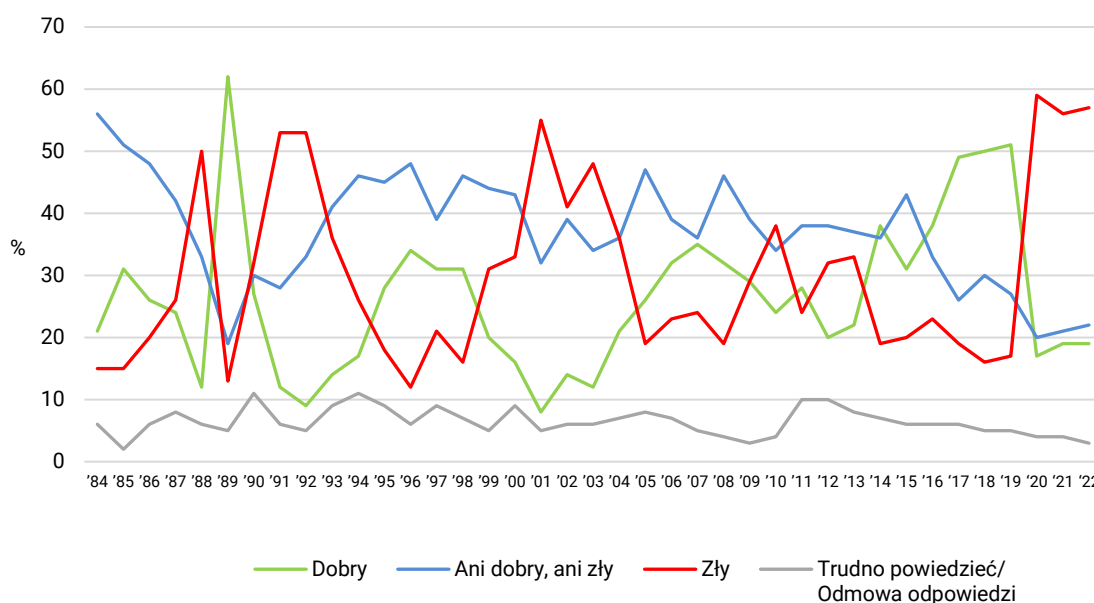

⁴ Por. przypis 3.

Analizując oceny roku w dłuższej perspektywie, warto zauważyć, iż 2022 w opinii badanych był dla Polski tylko minimalnie lepszy od rekordowo złego roku 2020, a obok 2021 zalicza się do trzech najgorszych lat dla Polski w całej historii naszych badań, czyli od roku 1984.

CBOS

RYS. 7. Jaki był mijający rok* dla Polski?

* Badani oceniali miniony rok według 7-stopniowej skali: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – dość dobry, 4 – ani dobry, ani zły, 5 – raczej zły, 6 – zły, 7 – bardzo zły. „Dobry” – suma odpowiedzi od 1 do 3; „Zły” – suma odpowiedzi od 5 do 7

Z dotychczasowych badań na ten temat wynikało, że oceny roku w odniesieniu do Polski za każdym razem były mocno upolitycznione. Tak jest i obecnie – główną rolę odgrywają tutaj afiliacje polityczne, a zmienne charakteryzujące badanych pod względem demograficznym i społecznym przesuwały się na dalszy plan. W szczególności ponad połowa (51%) ankietowanych zaliczających siebie do sympatyków obozu rządzącego uważa, że – najogólniej rzecz biorąc – rok 2022 był dobry dla Polski, natomiast ponad cztery piąte (81%) zwolenników opozycji i blisko dwie trzecie (63%) badanych niesympatyzujących ani z rządzącymi, ani z opozycją ocenia ten rok jako zły dla kraju. Złe oceny wystawia także w tym wymiarze połowa (50%) pytanym unikających określenia swoich sympatii politycznych.

TABELA 1

Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, 2022 rok dla Polski?	Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie raczej do sympatyków obozu rządzącego czy też raczej do sympatyków opozycji?			
	Do sympatyków obozu rządzącego	Do sympatyków opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
procentowanie w kolumnach				
Dobry	51	6	11	8
Ani dobry, ani zły	23	13	24	22
Zły	22	81	63	50
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	4	0	2	20

Przykładem odmiennego postrzegania mijającego roku przez badanych o różnych sympatiach politycznych jest też zróżnicowanie jego ocen w zależności od deklarowanych poglądów na osi lewica-centrum-prawica. Generalnie im bliżej lewego końca osi, tym więcej ocen negatywnych (od 38% wśród badanych o poglądach prawicowych do 75% wśród identyfikujących się z lewicą), i odwrotnie – im bardziej na prawo sytuują się respondenci, tym więcej ocen pozytywnych (od 6% w grupie deklarujących poglądy lewicowe do 38% wśród identyfikujących się z prawicą). O światopoglądowym zróżnicowaniu opinii świadczy też związek z deklaracjami dotyczącymi praktyk religijnych – im są one częstsze, tym więcej ocen pozytywnych, a mniej negatywnych (zob. tabelę aneksową 4). Warto przypomnieć, iż podobne zróżnicowanie ocen mijającego roku w odniesieniu do naszego kraju odnotowaliśmy także w poprzednich latach.

Zmienną społeczno-demograficzną, która najbardziej różnicuje opinie badanych o tym, jakim rokiem dla Polski był 2022, jest wiek. Ankietowani poniżej 55 roku życia w większości (i znacznie częściej niż starsi) oceniają go negatywnie, przy czym szczególnie krytyczne są osoby z grupy wiekowej 18-44 lata, a najwięcej ocen pozytywnych (31%) jest w grupie wiekowej 65+ (zob. tabelę aneksową 4).

Opinie o roku 2022 w odniesieniu do Polski wiążą się też z oceną własnych warunków materialnych. Mimo iż we wszystkich wyróżnionych grupach dominują oceny negatywne, to im lepsze oceny materialnych warunków własnego bytu, tym lepsze oceny mijającego roku w odniesieniu do całego kraju (co czwarty dobrze oceniający warunki materialne swojego gospodarstwa domowego uważa, że mijający rok był dobry dla Polski).

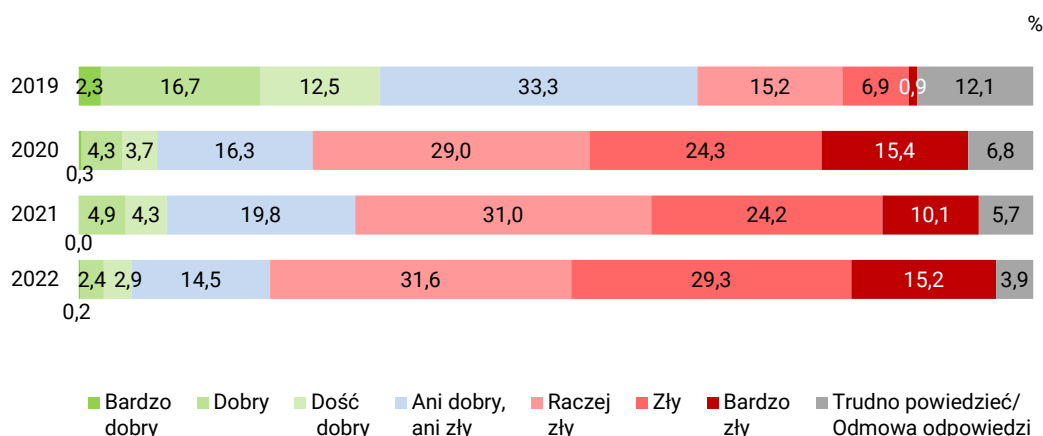
Kolejnymi zmiennymi istotnie różnicującymi oceny jest wykształcenie i płeć badanych. Im wyższy poziom wykształcenia, tym więcej negatywnych ocen roku 2022 w odniesieniu do Polski (od 39% w grupie osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym do 73% wśród badanych z wyższym wykształceniem). Biorąc pod uwagę płeć, możemy natomiast zauważyć, iż znacznie częściej rok 2022 w odniesieniu do kraju pozytywnie oceniają mężczyźni niż kobiety (22% wobec 15%).

ŚWIAT

Ponad trzy czwarte (76,1%) badanych uważa, że rok 2022 – najogólniej rzecz biorąc – był dla świata zły. Pozytywne oceny wystawiło mu jedynie 5,5% respondentów, a 14,5% podsumowało go określeniem „ani dobry, ani zły”. Oceny roku w wymiarze globalnym są zatem po raz kolejny jeszcze gorsze niż w odniesieniu jedynie do Polski. W porównaniu z poprzednim rokiem wyraźnie (o 10,8 punktu procentowego) wzrósł odsetek ocen negatywnych, minimalnie ubyło natomiast ocen pozytywnych (spadek o 3,7 punktu procentowego). Ponadto znacznie mniej jest też opinii, że mijający rok był dla świata „ani dobry, ani zły” (spadek o 5,3 punktu procentowego), a nieznacznie mniejsza grupa niż poprzednio uchyliła się od zajęcia stanowiska w tej kwestii (spadek o 1,8 punktu procentowego).

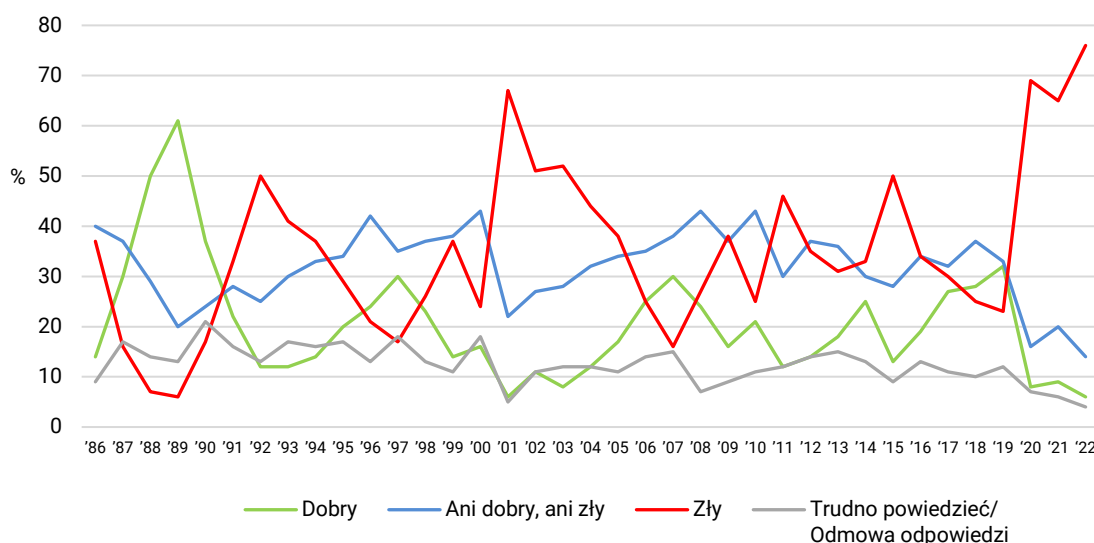
CBOS

RYS. 8. Jaki był, najogólniej rzecz biorąc, [...] rok dla świata?

Oceny roku 2022 w wymiarze globalnym są najgorsze w całym okresie objętym badaniami, czyli od roku 1986. Upływający rok oceniony został przez Polaków wyraźnie gorzej niż pierwszy rok pandemii COVID-19, który dotąd był rekordzistą w całej trzydziestosiedmioletniej historii tych badań, jeśli chodzi o udział ocen negatywnych.

RYS. 9. Jaki był mijający rok* dla świata?

* Badani oceniali miniony rok według 7-stopniowej skali: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – dość dobry, 4 – ani dobry, ani zły, 5 – raczej zły, 6 – zły, 7 – bardzo zły. „Dobry” – suma odpowiedzi od 1 do 3; „Zły” – suma odpowiedzi od 5 do 7

Oceny mijającego roku w odniesieniu do świata różnicują przede wszystkim deklarowane poglądy polityczne (zob. tabelę aneksową 5). Tak jak przed rokiem⁵ im bliżej lewego krańca osi lewica-centrum-prawica badani lokują swoje poglądy, tym większą przewagę mają oceny negatywne. Mimo iż we wszystkich wyróżnionych grupach zdecydowana większość uważa, że – najogólniej rzecz biorąc – rok 2022 był dla świata zły, to najgorzej ze wszystkich oceniają go deklarujący poglądy lewicowe (85% z tej grupy uważa ten rok za zły dla świata, a tylko 4% za dobry). Warto jednak dodać, iż w porównaniu z poprzednim rokiem bardziej niż wśród pozostałych respondentów pogorszyły się oceny w grupie deklarujących poglądy prawicowe. W większym stopniu pogorszenie ocen odnotowaliśmy ponadto także wśród praktykujących religijnie niż wśród tych, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych.

Zmienną społeczno-demograficzną, która najbardziej różnicuje opinie o tym, jakim rokiem w wymiarze globalnym był 2022, jest wykształcenie badanych – im wyższy jego poziom, tym bardziej negatywny odbiór sytuacji na świecie. Na tle pozostałych szczególnym krytycyzmem wyróżniają się osoby z wyższym wykształceniem, z których aż 86% uznało rok 2022 za zły dla świata, a tylko 4% oceniło go pozytywnie. Ponadto bardziej krytycznie oceniają mijający rok w odniesieniu do świata mieszkańcy miast, których populacja liczy co najmniej 20 000, niż wsi i mniejszych miasteczek. Porównując rozkłady ocen w poszczególnych grupach demograficznych, można zauważyć,

⁵ Por przypis 3.

iż w stosunku do poprzedniego roku najbardziej pogorszyły się oceny w dwóch grupach wiekowych, tzn. wśród badanych w wieku 45–54 lata oraz w wieku 65+.

Pojawienie się „czarnych łabędzi” – czyli pandemia COVID-19 oraz rozpoczęta w dniu 24 lutego br. zbrojna agresja Rosji na Ukrainę – przerwało kilkunastoletni okres względnej pomyślności, kiedy to większość wskaźników podsumowujących mijający rok notowała na ogół wyższe niż wcześniej poziomy. Oceny roku 2022 w wymiarze globalnym są najgorsze w całym okresie objętym badaniami, czyli od roku 1986. W odniesieniu do Polski rok 2022 oceniany jest niemal tak samo jak rok 2021 i minimalnie lepiej niż najgorszy w historii naszych badań rok 2020. Mimo iż ponad połowa ogółu dorosłych Polaków ocenia upływający rok pozytywnie w odniesieniu do siebie i swojej rodziny, a także ponad połowa pracujących zarobkowo uważa, że był on dobry dla ich zakładów pracy, to wyniki te są znacznie gorsze niż w latach 2014–2019.

Warto też dodać, iż analizy zróżnicowań ocen pokazują, że w odniesieniu do sytuacji osobistej, losów rodziny, własnego zakładu pracy i Polski sprawdza się twierdzenie Karola Marksa, że „byt kształtuje świadomość”.

Opracowała

Barbara Badora